

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Lausuntopyyntö (vastausaika päättyy 4.3.2022)

Suomen Kuntaliitto ry

Tilaisuuden - AGENDA

- ❖ **Johdanto** – miten tähän on tultu *n. 5-10 min*
- ❖ **TIIVISTYS** - Lausunnon alla olevat ehdotukset *n. 10 min*
- ❖ **Kuntaliiton lausunnon rakenne** – NOSTOJA *n. 20 min*
- ❖ **Q&A** - kysymysten-vastausten käsittely *n. 15 min*

Aikaa kysymyksille!

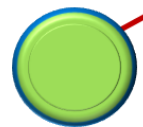
Johdanto
miten tähän on tultu?

HETU-uudistus aikajanalla (Valmisteluvaihe-1)

Lausuntopyyntö henkilötunnuksen uudistamista
pohtineen työryhmän loppuraportista (KL 27.5.2020)

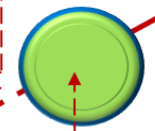
- 1. Nykyisen HETUn muoto ei muutu, sukupuolitiedon riippuvuus katoaa
  - 2. Nykyisen HETUn muoto ei muutu, sukupuoli ja syntymäaikariippuvuus katoaa
  - 3. Nykyisen HETUn muotoon ei tehdä muutoksia
  - 0. Nykyisen HETUn muoto ei muutu, vain sukupuolitiedon riippuvuus katoaa
- Lähtökohdaksi valittiin ns. minimimalli, josta jalostettiin kolme tarkempaa vaihtoehtoa henkilötunnuksen muodolle ja etenemiselle. (11.6.2019 lisättiin verrokki-0)

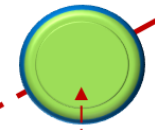
Henkilötunnuksen uudistamista koskevan työryhmän johtoryhmän väliraportti (21.12.2018-8.2.2019)

Valtiovarainministeriö asetti 1.9.2017 työryhmän selvittämään henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista toimikaudelle 1.9.2017–31.12.2019

HETU-uudistus työryhmän vertailemat ratkaisuvaihtoehdot nykyiselle henkilötunnukselle – 20.12.2019 - Liite.4

Suunnittelu: lähtökohtaisen skenaarion pohjalta, joka vastaa edellä kuvattua vaihtoehtoa 3 (jatkossa esitys A). Verrokiksi pyydetään arvioimaan myös edellä kuvattua 0-vaihtoehtoa (jatkossa verrokki B)

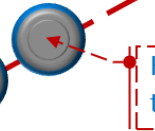

Tiedonkeruun PILOTOINTI (HETU-uudistuksen vaikutusarviointi väliraportti 28.6.2019 – Liite.5)

Toinen vaihe (tarkempi kysely – 8/2019)

HETU-uudistus kustannusten ja hyötyjen arviointi loppuraportti 20.11.2019 - Liite.7

HETU-uudistus työryhmän ehdotuksen tarkennukset 20.12.2019 – Liite.9

HETU-uudistus loppuraportti 6.4.2020

Esim. Keskustelutilaisuus kuntakentälle 26.5.2020

Turku, Kuopio, Kuntaliitto

Kuntaliiton lausunto

Kolme vaihtoehtoista mallia henkilötunnukselle, joilla pyritään ratkaisemaan tunnistetut ongelmat

- 1) Minimimalli
- 2) Keskitetty malli
- 3) Hajautettu malli

HETU-uudistus aikajanaalla (Valmisteluvaihe-2)

lisäksi luoda

- a) edellytykset kokonaan uuden yksilöintitunnuksen käyttöönottamiseksi
- b) mahdollistaa henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä laajemmin
- c) muodostaa ja seurata yhdessä viranomaisten ja muiden toimijoiden kanssa ohjeita ja toimintamalleja henkilötunnuksen oikeaa käyttöä varten

Henkilötunnuksen vaihtaminen
& identiteettivarkaudet
(Vastaamo tulokulma)

Hankkeen
tilannekatsauksia

HETU-uudistus
ehdotukset 4.3.2022

- o Luonnos hallituksen esitykseksi laeiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta
- o Henkilötunnuksen käyttöä koskevasta informaatio-ohjauksen ja sidosryhmäyhteistyön suunnitelma
- o Henkilötunnuksen vaihtamista koskeva arviomuistio

VM 1.12.2020 käynnisti uuden henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskevan hankkeen. Hankkeen toimikausi 1.12.2020 – 31.12.2022.

- 1) varmistaa sujuva asiointi kaikille kehittämällä väestötietojärjestelmän identiteetinhallintaa
- 2) varmistaa edellytykset digitaalisen toimintaympäristön kehittymiselle Suomessa ja varmistaa henkilötunnusten riittävyys
- 3) mahdollistaa sukupuolineutraali henkilötunnus
- 4) ehkäistä henkilötunnusten käyttöä tunnistuskäytössä sekä ehkäistä identiteettivarkauksia

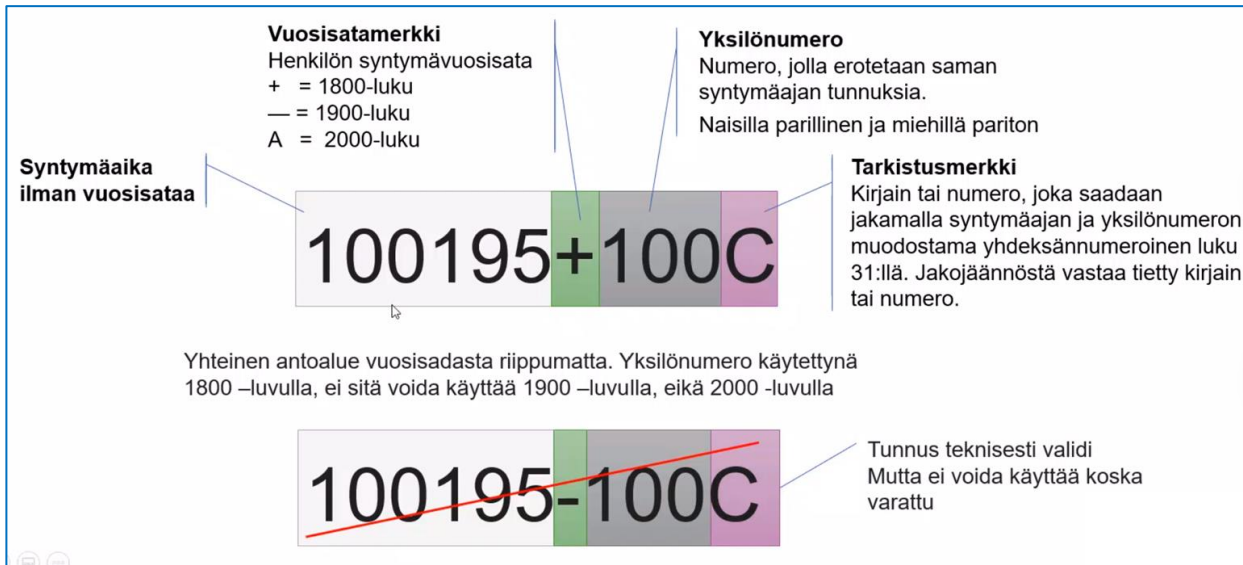
Lausuntopalautteen pohjalta henkilötunnusjärjestelmän uudistamista jatkettiin hankkeen toisessa vaiheessa valmistellen kohdennetumpia ja rajatumpia muutoksia, joissa henkilötunnuksen nykyinen muoto säilytettäisiin

Tavoitteitten jaksottaminen – Henkilötunnusten riittävyysratkaisu

- Henkilötunnuksen rakennetta muutetaan siten, että nykyisten välimerkkien lisäksi otetaan käyttöön yhteensä kymmenen uutta syntymävuosisadan osoittavaa välimerkkiä.
  - ✓ välimerkki yhdistetään osaksi yksilönumeroa ja se on muutoksen jälkeen yksilöivänä tietona merkitsevä
  - ✓ henkilötunnus on muutoksen jälkeen yksilöivä ja ainutkertainen vain kokonaisena merkkijonona, eli välimerkki huomioon ottaen

Kymmenen uuden välimerkin käyttöönotto siten moninkertaistaa päiväkohtaisesti käytettävissä olevien henkilötunnusten määrän.

Jokainen uusi vuosisatamerkki olisi uusi antoalue

Esimerkki alla mainituilla antoaluejaolla:
+, -, A = 1800, 1900 tai 2000
-, Y, X, W, V, U, T, S, R, P, N = 1900
A, B, C, D, E, F, H, J, K, L, M = 2000

Syntynyt 10.01.1990
nykyinen antoalue
yksilönumero 999

Syntynyt 10.01.1990
antoalue Y
yksilönumero 999

Syntynyt 10.01.1990
antoalue X
yksilönumero 999

100190-999P

100190Y999P

100190X999P

Syntynyt 10.01.2090
Ei A-tunnusta, koska
antoalue käytetty
1900-luvulla

10.01.2090
antoalue B
yksilönumero 999

10.01.2090
antoalue C
yksilönumero 999

100190B999P

100190C999P

Huom. Esimerkin yksilönumero ei ole todellisuudessa käytössä. Numero annetaan välillä 001 – 899.

TIIVISTYS

*Lausunnon alla olevat
ehdotukset*

Henkilötunnusjärjestelmän uudistamista koskevat säädös- ja muut ehdotukset

Lausuntoa pyydetään

1. luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain sekä eräiden muiden lakien muuttamisesta [HETU_Luonnos hallituksen esitykseksi.pdf \(138 sivua\)](#)
2. henkilötunnuksen käyttöä koskevasta informaatio-ohjauksen ja sidosryhmäyhteistyön suunnitelmasta [HETU_Informaatio-ohjauksen suunnitelma.pdf \(14 sivua\)](#)
3. henkilötunnuksen vaihtamista koskevasta arviomuistiosta [HETU_Arviomuistio henkilötunnuksen vaihtamisesta.pdf \(20 sivua\)](#)

HETU_Luonnos hallituksen esitykseksi.pdf (138 sivua)

- Esitys liittyy valtion vuoden 2023 talousarvioehdotukseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.
- **Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2023.** Sukupuolineutraali henkilötunnus on tarkoitus ottaa käyttöön 1.1.2027.

- ❖ **Tavoitteet (Kappale-3)**
- ❖ **Ehdotukset ja niiden vaikutukset (Kappale-4)**

HETU_Informaatio-ohjauksen suunnitelma.pdf (14 sivua)

Toimenpidesuosituksia, jotka on syytä huomioida henkilötunnusta käsittelevien hankkeiden sisällöissä, lainsäädännön uudistamistyössä sekä hankkeiden viestinnässä ennen ja jälkeen toimeenpanon

- ✓ **tunnistaminen**
- ✓ **yksilöinti**

Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen hankkeen toimikausi on 8.10.2020–30.6.2023.

- ✓ **Uusi digitaalinen henkilöllisyystodistus on tarkoitus ottaa käyttöön vuonna 2023.**
- ✓ *digitaalinen henkilöllisyystodistus tulee laajenemaan digitaaliseksi lompakkosovellukseksi, jossa olisi tallessa henkilöllisyystodistuksen lisäksi myös muita viranomaisen myöntämiä lupia ja tietoja, kuten ajolupa tai tieto tutkinnon suorittamisesta.*

TOIMENPITEISTÄ

- ✓ Vahva sähköinen tunnistaminen
- ✓ KELA kortin käyttö ja muoto
- ✓ Henkilökortin käyttö
- ✓ Lainsäädännön kehittäminen ja tietosuojalain tarkastelu
- ✓ Ohjeiden ja hyvien käytäntöjen laatiminen organisaatioille ja kansalaisille
- ✓ Omien tietojen hallintaan liittyvä varoitusmerkintä ja identiteettivarkauksien ehkäisemisen toimenpiteitä
- ✓ Kansalaisviestinnän koordinointi ja keskittäminen hankkeiden toimeenpanovaiheeseen

HETU_Arviomuistio henkilötunnuksen vaihtamisesta.pdf (20 sivua)

Tarve arvioida henkilötunnuksen muuttamista koskevaa sääntelyä on noussut esille Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurron yhteydessä.

Tietosuojavaltuutettu on useassa yhteydessä korostanut, että henkilötunnusta ei ole tarkoitettu henkilöiden tunnistamiseen, vaan yksilöimiseen

Kunnille kohdistuvien vaikutusten arvioinnissa olisi otettava huomioon kuntien tehtävistä ja niiden erilaisista järjestämistavoista johtuvat erot muuttuneiden henkilötietojen saamiseen ja tietojen hallintaan.

Henkilön on suoritettava useita välttämättömiä toimenpiteitä henkilötunnuksen muuttamisen johdosta, joita viranomaiset eivät hänen puolestaan voi tehdä.

Henkilötunnuksen uudistamista ja valtion takaaman identiteetin hallinnoimista koskevassa hanke suosittaa tehtyjen selvitysten pohjalta, että väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain 12 §:ää ei muutettaisi, eikä henkilötunnuksen muuttamiskynnystä madallettaisi nykyisestä.

HETU_Luonnos hallituksen esitykseksi.pdf (138 sivua) [1/2]

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	5
1 Asian tausta ja valmistelu	5
2 Nykytila ja sen arviointi.....	6
2.1 Nykytila.....	6
2.1.1 Väestötietojärjestelmä.....	6
2.1.2 Henkilötunnuksen tarkoituksena, sääntely ja käytötavat.....	7
2.1.3 Henkilötunnuksen rakenne.....	10
2.1.4 Henkilötunnuksen korjaaminen ja muuttaminen.....	10
2.1.5 Kenelle henkilötunnus annetaan?.....	11
2.1.6 Henkilötunnuksen antamismenettely ja menettelyyn osallistuvat viranomaiset.....	12
2.1.7 Henkilötunnusjärjestelmää täydentävät tunnusjärjestelmät	18
2.2 Nykytilan arviointi.....	21
2.2.1 Muun kuin Suomen kansalaisen rekisteröinnin edellytykset	21
2.2.2 Viranomaisten tehtävät ja ulkoisten palveluntarjoajien asema	23
2.2.3 Väestötietojärjestelmän rekisteröintimenettelyt.....	25
2.2.4 Väestötietojärjestelmän tietojen laatu ja identiteettihallinta.....	25
2.2.5 Henkilötunnuksen rakenne ja tietosisältö.....	26
2.2.6 Henkilötunnuksen käytön sääntely ja käyttötavat yhteiskunnassa.....	28
3 Tavoitteet.....	29
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset.....	30
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	30
4.1.1 Ulkomaan kansalaisten rekisteröinti väestötietojärjestelmään nykyistä laajemmin.....	30
4.1.2 Mahdollisuus hyödyntää toisen Schengen-valtion edustustoja ja ulkoisia palveluntarjoajia.....	30
4.1.3 Muutokset Maahanmuuttoviraston ja Verohallinnon tehtäviin.....	31
4.1.4 Etärekisteröintimenettely	32
4.1.5 Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta.....	33
4.1.6 Uusi yksilöintitunnus	33
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	34
4.2.1 Käytetyt menetelmät	34
4.2.2 Henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä aiemmin ja laajemmin.....	35
4.2.2.1 Johdanto	35
4.2.2.2 Vaikutukset henkilötunnusta käsitteleville organisaatioille.....	35
4.2.2.3 Vaikutukset ihmisiin	40
4.2.2.4 Vaikutukset viranomaisten menettelytapoihin ja tiedonhallintaan	41
4.2.2.5 Taloudelliset vaikutukset	45
4.2.2.6 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset.....	47
4.2.3 Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta.....	50
4.2.3.1 Vaikutukset ihmisiin.....	50
4.2.3.2 Vaikutukset henkilötunnusta käsittelevien organisaatioiden toimintatapoihin.....	52
4.2.3.3 Taloudelliset vaikutukset	53
4.2.4 Uusi yksilöintitunnus	56
4.2.4.1 Vaikutukset viranomaisiin ja elinkeinoelämään	56

4.2.4.2 Vaikutukset ihmisiin	57
4.2.5 Yhteenveto esityksen keskeisistä vaikutuksista	58
4.2.5.1 Vaikutukset ihmisiin	58
4.2.5.2 Vaikutukset elinkeinoelämään	58
4.2.5.3 Taloudelliset vaikutukset	59
4.2.5.4 Vaikutukset tiedonhallintaan.....	59
5 Muut toteuttamismahdollisuudet.....	61
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	61
5.2 Ulkomaisten lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	66
5.2.1 Kansallisia henkilötunnuksia koskeva sääntely muissa maissa	66
5.2.1.1 Johdanto	66
5.2.1.2 Ruotsi	66
5.2.1.3 Norja.....	70
5.2.1.4 Tanska	72
5.2.1.5 Islanti	73
5.2.1.6 Viro	74
5.2.1.7 Liettua	76
5.2.1.8 Latvia	76
5.2.1.9 Kroatia.....	77
5.2.1.10 Yhdistynyt kuningaskunta.....	77
5.2.1.11 Espanja	78
5.2.2 Euroopan unionin lainsäädäntö.....	80
6 Lausuntopalautte.....	81
7 Säännökohtaiset perustelut.....	81
7.1 Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta	81
7.2 Laki tietosuojalain muuttamisesta.....	97
7.3 Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain muuttamisesta	98
7.4 Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta.....	98
8 Lakia alemman asteinen sääntely	99
9 Voimaantulo ja siirtymäsäännökset	99
10 Suhde muihin esityksiin.....	100
10.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä.....	100
10.2 Suhde talousarvioesitykseen	101
11 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestykseen	102
11.1 Johdanto	102
11.2 Yhdenvertaisuus ja sukupuolten tasa-arvo.....	102
11.3 Henkilötietojen suoja	104
11.4 Hyvän hallinnon takeiden toteutuminen	108
11.5 Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle.....	108
LAKIEHDOTUKSET	111
Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta	111
Laki tietosuojalain muuttamisesta.....	119

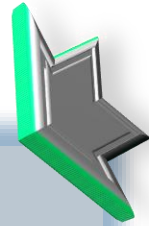
Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain muuttamisesta	120
Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta	121
JÄLLEJÄRJYTTÄMÄT	122
RINNAKKAISTEKSTIT	122
Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain muuttamisesta.....	122
Laki tietosuojalain muuttamisesta.....	136
Laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain muuttamisesta	137
Laki henkilötietojen käsittelystä maahanmuuttohallinnossa annetun lain muuttamisesta	138

HETU_Luonnos hallituksen esitykseksi.pdf (138 sivua) [2/2]

3	Tavoitteet	29
4	Ehdotukset ja niiden vaikutukset	30
4.1	Keskeiset ehdotukset	30
4.1.1	Ulkomaan kansalaisten rekisteröinti väestötietojärjestelmään nykyistä laajemmin	30
4.1.2	Mahdollisuus hyödyntää toisen Schengen-valtion edustustoja ja ulkoisia palveluntarjoajia	30
4.1.3	Muutokset Maahanmuuttoviraston ja Verohallinnon tehtäviin	31
4.1.4	Etärekisteröintimenettely	32
4.1.5	Sukupuolیتiedon poistaminen henkilötunnuksesta	33
4.1.6	Uusi yksilöintitunnus	33
4.2	Pääasialliset vaikutukset	34
4.2.1	Käytetyt menetelmät	34
4.2.2	Henkilötunnuksen myöntäminen ulkomaalaisille nykyistä aiemmin ja laajemmin	35
4.2.2.1	Johdanto	35
4.2.2.2	Vaikutukset henkilötunnusta käsitteleville organisaatioille	35
4.2.2.3	Vaikutukset ihmisiin	40
4.2.2.4	Vaikutukset viranomaisten menettelytapoihin ja tiedonhallintaan	41
4.2.2.5	Taloudelliset vaikutukset	45
4.2.2.6	Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	47
4.2.3	Sukupuolیتiedon poistaminen henkilötunnuksesta	50
4.2.3.1	Vaikutukset ihmisiin	50
4.2.3.2	Vaikutukset henkilötunnusta käsittelevien organisaatioiden toimintatapoihin	52
4.2.3.3	Taloudelliset vaikutukset	53
4.2.4	Uusi yksilöintitunnus	56
4.2.4.1	Vaikutukset viranomaisiin ja elinkeinoelämään	56
4.2.4.2	Vaikutukset ihmisiin	57
4.2.5	Yhteenveto esityksen keskeisistä vaikutuksista	58
4.2.5.1	Vaikutukset ihmisiin	58
4.2.5.2	Vaikutukset elinkeinoelämään	58
4.2.5.3	Taloudelliset vaikutukset	59
4.2.5.4	Vaikutukset tiedonhallintaan	59

Kuntaliitto: '3.Pointia'

Hallittu muutos tarpeellinen *huomioiden*

- *tunnistetut käytettävyys- ja turvallisuustarpeet*
- *digitaalisten palveluiden vaatimukset kansallisesti/ kansainvälisesti*
- *kansallinen ohjaus & hallinta*

PYRKIMYS

Muoto & rakenne
nykyisen
kaltainen
(*minimoidaan
tietojärjestelmien
muutostarpeita*)

Esitetty aikataulu

Sukupuoli
neutraalisuus!
- *tarkastettava
sovellettavuutta
toimintaan*

Paikallisissa
järjestelmissä
huomioituna
(*tietokenttä*)
1.1.2027 –
lähtökohtaisesti HA
järjestelmissä)

**Kuntaliiton lausunnon
rakenne**
NOSTOJA

NOSTOINA

- Tavoitteista
- Maahanmuutto
- Etärekisteröinti
- Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta
- Uusi yksilöintitunnus

TAVOITTEISTA

1. **laajentaa** henkilötunnuksen saajien piiriä
2. **varmistaa**
  - a) **sujuva asiointi** kaikille kehittämällä väestötietojärjestelmän identiteetinhallintaa ja rekisteröintimenettelyjä
  - b) **edellytykset** digitaalisen toimintaympäristön kehittymiselle Suomessa
3. **mahdollistaa** sukupuolineutraali henkilötunnus
4. **luoda edellytykset** kokonaan uuden henkilötietoriippumattoman yksilöintitunnuksen käyttöönottamiseksi henkilötunnuksen rinnalle

Henkilötunnuksen uudistamisen hankkeen tavoitteena on edellä kuvattujen lisäksi varmistaa henkilötunnusten riittävyys. Riittävyysratkaisu on tarkoitus toteuttaa erikseen väestötietojärjestelmästä annettua valtioneuvoston asetusta muuttamalla ja siitä on järjestetty erillinen lausuntokierros keväällä 2021.

Maahanmuutto

(’koskien muita kuin Suomen kansalaisia’)

HETU-uudistuksen ehdotukset lähtökohtaisesti hyvä asia

1. Käytännön työn parantuminen – yksilöinti, väärinkäytösten estäminen, selkeyttää keinotunnus maailmaa
2. Maan alle ”kadonneet” – yhteiskunnan silmät, palvelut (realisoituminen)
3. Sosiaalitoimen perus-arjen työ; päätösten teon helpottaminen
4. Yhden luukun palvelu –periaate

Eri viranomaisten tietojen yhdistyminen

- ✓ asiakas (tunnukseton) SoTe maailmasta maahanmuutto palveluihin
- ✓ mahdollistajana: etärekisteröinti-prosessi (todentaminen, tietosisältö – VTJ:stä)
- ✓ keskitetty rekisteri tuottaa yksilöintitunnuksen (avaimet + perustiedot) – asiakaspalvelu (käyttäjäorganisaatio)

Käytännön toteutus MALLI

- 1) toimenpiteet, toimintamalli
- 2) aikataulut (aikajännteet – siirtymävaiheet)
- 3) muutoksia tehdään (osittain) samaan aikaan

Etärekisteröinti

SoTe/Hyvinvointialueet – HA

- ✓ potentiaalinen riski – identiteettivarkaudet, identifiointi/todentaminen
- ✓ oikeuksien myöntäminen/saaminen
  - miten oikeudet vs. Suomen kansalaisiin suhtautuvat (*”aukikirjoittaminen”* – välttämätön asian ymmärtämiseksi – sanottaminen selkeää ja konkreettista toiminnan tasolle vietyä)
- ✓ erittely järjestelmässä (onko tarpeellista)
  - **atribuutti** (*tarvittava tietosisältö/-kenttä*)– näkyvyys toiminnan tasolle käyttäjäorganisaatioihin sekä järjestelmiin
  - *”tietosisältö”* tallennettuna – keskeinen asia arvioitaessa tekemistä & menetelmiä (3.osapuoli-toteuttava taho)

Etärekisteröintimenettely

- ✓ uusi toimintamalli/-tapa
- ✓ keskittäminen hyvä asia, oikean tiedon ja ajantasaisen tiedon välittyminen kaikille tarpeellisille organisaatioille
- ✓ **asiakaspinnassa olevien työntekijöiden näkökulmasta tulisi selkeyttää käytännöt (etuudet/edunvalvonta-asiat), asiointi/tilanteet joihin rekisteröinti oikeuttaa**
  - *saman vai eri tasoinen ”status”* (tunnistus on kasvokkain tehty ja rekisteröinti sitä kautta)
  - *luotettavuus vs. väärinkäyttö* (riskin merkittävyys)

Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta

Palvelut: SoTe, vakuutus, työterveys...

✓ palvelun järjestämisen kannalta keskeinen tieto

V.2027 alkaen ...

Tietojärjestelmistä & järjestelmä toimintaympäristöistä

- ✓ tietojärjestelmän mediaani elinkaari 8-12 v (opetustoimialalla n. 20 v. ajallisia ratkaisua)
- ✓ uudet toiminnallisuudet otetaan hyötykäyttöön evoluutiomaisesti (tarpeettomien kustannusten välttämiseksi – *osana ylläpitopalveluja*)
- ✓ asioiden eteen joudutaan tekemään töitä jotta tarvittavat toiminnallisuudet (oleelliset) edelleen toteutuvat - välillisten kustannusten huomioiminen

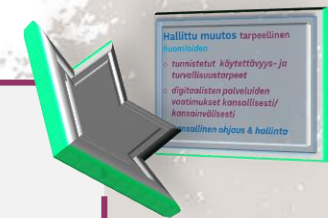
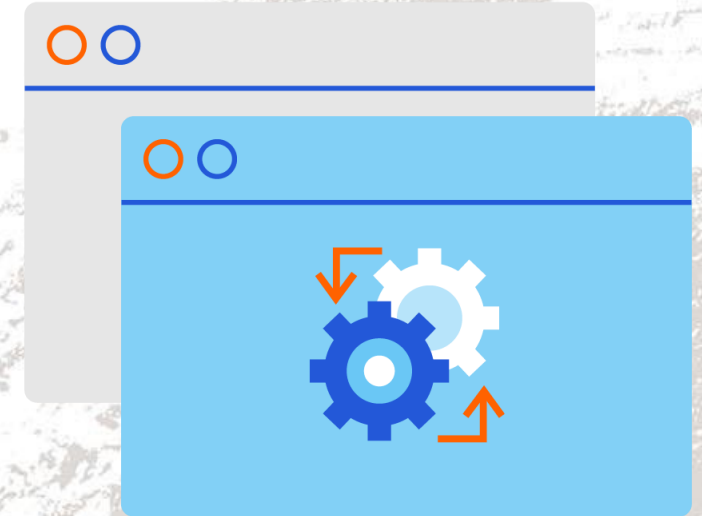
Toisiokäyttö/toisiolaki – ”mahdollistaa” ei niinkään pullonkaula – helpottaa tietojen yhdistämistä

Uusi yksilöintitunnus

- Ristiriitaisuudet, riskit – **opetustoimiala, työllisyys**
- Vapaaehtoisuuden pohjalta (ei velvoitetta) – uudistus luo edellytykset käyttöönotolle
- **Kustannus vs. hyödyt**
  - ✓ v.2027 ”silmin” riippuvuudet muuhun tekemiseen
    - TE2024
    - JOD-ohjelma
    - HA-Kunta rajapinta
- **Yhteentoimivuusongelma (potentiaalit)**
  - ✓ käyttäjäorganisaatioitten toimintaympäristö + järjestelmien kyky käsitellä uudet toiminnallisuudet

○ **Asiakastiedonhallinta (?) - asiakastilanne**

- ✓ linkki (ONLINE tasoinen käyttö) keskitettyyn palveluun (VTJ-järjestelmä)
- ✓ mikä saa kunnallisen asiakaspalvelun hyötykäyttämään uutta tunnistetta?
  - välilliset kustannukset syntyvät !
  - yhteyden linkitys .... 1% vs. n x 10% - tekemään uuden muutoksen (tietokenttä)
- ✓ kumpi taho joustaa (osapuoli)? - lähtökohtaisesti palveluntarjoaja (?) – ”asiakas keskiössä”

Vaikutuksista

Vaikutuksista [1/3]

(*koskien muita kuin Suomen kansalaisia')

Maahanmuutto

- Etärekisteröinti
- Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta
- Uusi yksilöintitunnus
  - Kustannus vs. hyödyt
  - ✓ v.2027 ”silmin” riippuvuudet muuhun tekemiseen
    - TE2024
    - JOD-ohjelma
    - HA-Kunta rajapinta

- TE-palvelut Ulkomaalainen henkilö kirjataan työ- ja elinkeinotoimistojen asiakasjärjestelmään keinotekoisella tunnuksella, jos hän ei ole vielä saanut henkilötunnusta.
- Tästä seuraa usein se, että saatuaan 39 henkilötunnuksen asiakas rekisteröityy uudelleen ja hänestä syntyy järjestelmään kaksinkertaiset tiedot.
- Henkilötunnuksettomuus myös vaikeuttaa muiden viranomaisten kanssa asiointia, työvoimapoliittisen lausunnon laatimista ja ammatilliseen työvoimakoulutukseen hakeutumista erityisesti ulkomailta käsin.
- Ehdotetuilla muutoksilla pystyttäisiin helpottamaan kaikkia näitä haasteita ja näin mahdollisesti myös edesauttamaan maahanmuuttajien työllistymistä Suomessa.

Kuntien näkökulmasta on tärkeää, että maahan muuttanut on laillisesti Suomessa oleskeleva henkilö ja hänen kotikuntansa on merkitty väestötietojärjestelmään. Tällä on merkitystä siihen, mitä palveluja henkilö saa ja että kunta voi saada kotoutumislain mukaisia korvauksia.

- ❖ **Yksilöinnissä** tunnuksen antaminen edistää viranomaisten tiedonvaihtoa (eri viranomaisten kanssa asioidessa hyödynnetään annettua tunnusta).
- ❖ Eri viranomaisten tuottamat tiedot saadaan yhdistettyä keskenään.

- ❖ **Turvapaikan hakija** – hyödyt (?)
  - ✓ Mikä on suhde kotikuntalakiin?
  - ✓ Mikä on suhde oleskelulupiin
- ❖ **Kiintiöpakolaisten näkökulmasta** hyvä asia (tunnus, oleskelulupa, kotikunta)

Vaikutuksista [2/3]

- Maahanmuutto
- **Etärekisteröinti**
- Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta
- Uusi yksilöintitunnus
  - Kustannus vs. hyödyt
  - ✓ v.2027 ”silmin” riippuvuudet muuhun tekemiseen
    - TE2024
    - JOD-ohjelma
    - HA-Kunta rajapinta

- Miten etärekisteröinti suhteutuu kotikuntalain säädöksiin ja oleskelulupiin?
- Miten erotetaan etärekisteröityneet ja kasvokkain tunnistamiseen perustuneet rekisteröinnit?
- Toimivien yhteyksien edellytys
- Rinnakkaisten identiteettien hallinta

Etärekisteröinnit saadaan erotettua kasvokkain tehdyistä tunnistautumisista asiointille annetun *Rekisteröintitapa*-attribuutin avulla.

Miten luotettavaksi etärekisteröidylle kirjatut tiedot voidaan luokitella?

- ✓ monet asiointitapahtumat tapahtuvat nykyisin puhelimitse ilman tunnistautumispalvelua
- ✓ kasvokkain tapahtuvassa asiointissa ei aina edellytetä identifiointiasiakirjoja

Vaikutuksista [3/3]

- Maahanmuutto
- Etärekisteröinti

Sukupuolitiedon poistaminen henkilötunnuksesta

Uusi yksilöintitunnus

- **Kustannus vs. hyödyt**
- ✓ v.2027 ”silmin” riippuvuudet muuhun tekemiseen
  - TE2024
  - JOD-ohjelma
  - HA-Kunta rajapinta

**Yksilöintitunnuksen
näkökulmasta - vapaaehtoista
- tietojärjestelmämuutoksen
yhteydessä.**

- Henkilötunnuksen **sukupuolietieto altistaa** sukupuoleen, sukupuolen ilmaisuun tai sukupuoli-identiteettiin perustuvalle syrjinnälle
- Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan ”henkilötietojen on oltava **asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja** siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (”tietojen minimointi”)”.
- Henkilön sukupuolta koskevan tiedon ilmeneminen henkilötunnuksessa ei ole tarpeen kaikissa henkilötunnuksen käsittelemistä edellyttävissä tapauksissa ja on siten sinällään **vastoin tietojen minimoinnin periaatetta**.
- Lisäksi on harkittava, **millaisia seurauksia tällaisesta tarpeettomasta tietojen käsittelystä aiheutuu** henkilölle itselleen tai yhteiskunnalle.

Kustannuksista

- *“Vastausten perusteella kunnilla on erittäin vähän tarpeita käsitellä ihmisten sukupuoli-tietoa, minkä vuoksi kuntien kustannusten voidaan perustellusti arvioida jäävän melko alhaisiksi. Terveystieteiden tutkimuksessa sukupuolittiedon käsittelyyn on sen sijaan tarvetta käytännössä kaikessa toiminnassa, minkä vuoksi toimialan kustannusten voidaan arvioida nousevan korkeiksi.”*
- Selvityksen perusteella sukupuolineutraalista tunnuksesta
  - ✓ kunnille aiheutuvat yhteenlasketut kustannukset olisivat noin 2,1 miljoonaa euroa
  - ✓ sairaanhoitopiireille noin 33,1 miljoonaa euroa.

**"Kuka minä olen?,
Olenko minä '*minä*' digitaalisten
asiainnin/palveluitten silmin?"**

Asiakas ... Käyttäjä ... Hyödyntäjä (kumppanuudet...)

**Palvelun käyttö
&
tunnistautuminen
(sähköinen asiointi)**

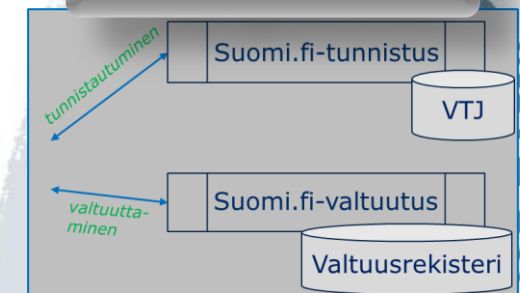
väline/menetelmä

- verkkopankkitunnukset
- mobiilivarmennot
- sähköiset henkilökortit
- DVV:n myöntämät sosiaali- ja terveydenhuollon ammattikortit sekä organisaatiokortit
- ulkomaiset tunnistusvälineet.

tieto(järjestelmä)

tukipalvelut

... alustavana yhteenvetona ...

Tunnistetuista haasteista & riskeistä

Tietojärjestelmien yhteentoimivuuden vaikeutuminen

- ✓ muutokset kohdistuvat tietojen avainkenttään
- ✓ muutoksia ei toteuteta samaan aikaan
- ✓ operatiivinen käytettävyys
  - *miten tietojärjestelmät ja niitä käyttävät ammattilaiset suhtautuvat näihin etärekisteröinnillä tuotettuihin tietoihin, jotka tulevat normaalin väestötietopäivityksen ohii?*

Etärekisteröiminen käyttöön 1.1.2023 edellyttää

- ✓ sisällöllistä täsmentämistä
- ✓ kaikkien olennaisten asiointien välittymisen varmistaminen erilaisiin asiointiprosesseihin

Harkittava: yksivaiheinen henkilötunnusuudistus vuoden 2027 alussa

- ✓ 1.1.2023 (välimerkki) – ohjelmistotoimittajat; ”mitä muuta voisi samalla kertaa huomioida?”
- ✓ Paperiset kansiot – kannessa HETU – skannaus (taustalla oleva ohjelmisto ei huomioi välimerkkiä)
- ✓ 2000-luvulla syntyneet (paperikansioita?)

NYKYKÄYTÄNNÖSTÄ

- HETU voidaan kysyä **asioinnissa salasanan** kaltaisena tietona
  - ✓ **perustuu oletukseen**, että kyky ilmoittaa tunnus osoittaisi asiakkaan olevan kyseisen tunnuksen oikea haltija
    - voi kuitenkin olla useiden ihmisten tiedossa, minkä vuoksi pelkästään henkilötunnuksen avulla on mahdollista päästä esiintymään toisen henkilön identiteetillä
    - terveydenhuollon palveluissa/puhelinpalvelussa on mahdollista saada tietoonsa salassa pidettäviä toisen henkilön terveystietoja esiintymällä tämän henkilötunnuksella
    - henkilötunnuksen avulla voi myös tunnistautua joihinkin verkkopalveluihin
- Todellisesta tarpeesta riippumatta lähinnä siksi, että se on **muodostunut tavaksi**
- **Kaksinkertaiset rekisteri-identiteetit** (eri tunnusjärjestelmät)

LISÄKALVOJA

Keskeisistä elementeistä (huomioitava)

- **Väestötietojärjestelmä (VTJ)**
- **VTJ-laki**
- **Henkilötunnus**
- **Syntymäaika, ikä**
- **Henkilötunnusjärjestelmää täydentävät tunnusjärjestelmät**

Väestötietojärjestelmä (VTJ)

- VTJ on yleinen **valtakunnallinen perusrekisteri**, joka sisältää laissa säädetyt tiedot – 11/2021
  - Henkilöistä (9.606.141 henkilöstä)
  - Kiinteistöistä (5.488.701 kiinteistöistä)
  - rakennuksista (3.875.753 rakennuksesta)
  - huoneistoista
  - hallinnollisista ja muista vastaavista aluejaoista
- VTJ muodostuu **valtakunnallisesta tietojärjestelmästä** sekä niistä **alueellisesti järjestetyistä asiakirja- ja muista vastaavista tietoineistoista**, joita ei ole otettu digitaalisessa muodossa tietojärjestelmään.
- Väestötietojärjestelmästä löytyvät
  - **ajantasaiset henkilötiedot** Suomen kansalaisista sekä tietyin edellytyksin myös Suomessa vakinaisesti tai tilapäisesti asuvista ulkomaalaisista henkilöistä
    - ✓ järjestelmässä on tietoja myös ulkomailla asuvista henkilöistä, joilla on muu liittymä Suomeen kuin asuminen
    - ✓ henkilöistä talletetaan muun muassa nimi, henkilötunnus, osoitetiedot, kansalaisuus, äidinkieli, perhesuhdetiedot sekä syntymä- ja kuolintiedot
  - tietoja rakennuksista, rakennushankkeista, huoneistoista sekä kiinteistöistä, joilla rakennukset sijaitsevat
- Väestötietojärjestelmän tietoja käytetään koko **yhteiskunnan tietohuollossa – tietojen eheys & oikeellisuus**
  - ✓ julkishallinnossa
  - ✓ vaalien järjestämisessä
  - ✓ verotuksessa
  - ✓ oikeushallinnossa
  - ✓ tutkimuksessa ja tilastoinnissa
- Yritykset ja yhteisöt saavat laajasti käyttöönsä väestötietojärjestelmän tietoja.
- **Väestötietojärjestelmästä säädetään VTJ-laissa. Laki tuli voimaan 1.3.2010**

VTJ-laki

- **Säännökset**

- väestötietojärjestelmän käyttötarkoituksesta
  - tietosisällöstä
  - tietojen ylläpidosta
  - tiedonsaantioikeuksista
  - järjestelmän tietojen luovuttamisesta yhteiskunnan eri toimijoille
  - laissa säädetään DVV:n varmennetuista sähköisistä palveluista ja ulkomaan kansalaisen tunnistuspalvelusta
- Useista VTJ-laissa säädetyistä asioista säädetään tarkemmin väestötietojärjestelmästä annetussa valtioneuvoston asetuksessa ([128/2010, VTJ-asetus](#))
  - VTJ:n [rekisterinpitäjänä](#) toimii Manner-Suomen alueella [DVV](#) sekä Ahvenanmaan maakunnan alueella [Ahvenanmaan valtionvirasto](#)
    - DVV ja Ahvenanmaan valtionvirasto vastaavat myös VTJ:n tietojen muuttamisesta ja korjaamisesta, mukaan lukien henkilötunnuksen muuttamisesta ja korjaamisesta
    - Suomen kansalaisten ja Suomessa syntyvien lasten rekisteröimisestä väestötietojärjestelmään vastaavat DVV ja Ahvenanmaan valtionvirasto

Henkilötunnus

- toimii yksiselitteisenä yksilöivänä tunnisteena (henkilöä koskeva)
  - ✓ **tiedot ovat tarkasti ja vaivattomasti löydettävissä ja käytettävissä eri tietojärjestelmistä**
  - ✓ on ainutkertainen
  - ✓ on tarkoitettu vain yksilöintivälineeksi, eikä pelkän henkilötunnuksen perusteella voida päätellä mitään henkilön kansalaisuudesta tai kotikunnasta taikka Suomessa asumisesta
  - ✓ tarkoittaa vain sitä, että henkilöstä on merkitty tietoja väestötietojärjestelmään
- **ei ole henkilön identiteetin luotettavuuden tae**
- **avulla ei voida tunnistaa sen käyttäjää**

Viranomaistoiminnassa henkilötunnus toimii tiedonvaihdon avaimena, jonka avulla henkilöstä voidaan jakaa tietoa eri viranomaisten välillä.

Henkilötunnuksen käsittelystä säädetään tietosuojalain (1050/2018) 29 §:ssä.

- **pykälän 1 momentin** mukaan käsitellä rekisteröidyn suostumuksella tai, jos käsittelystä säädetään laissa.
- Lisäksi henkilötunnusta saa käsitellä, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää
  - 1) laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi
  - 2) rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi
  - 3) historiallista tai tieteellistä tutkimusta taikka tilastointia varten
- **pykälän 2 momentin** mukaan lisäksi käsitellä luotonannossa tai saatavan perimisessä, vakuutus-, luottolaitos-, maksupalvelu-, vuokrauksia lainaustoiminnassa, luottotietotoiminnassa, terveydenhuollossa, sosiaalihuollossa ja muun sosiaaliturvan toteuttamisessa tai virka-, työ- ja muita palvelussuhteita ja niihin liittyviä etuja koskevissa asioissa
- **pykälän 3 momentin** mukaan luovuttaa osoitetietojen päivittämiseksi tai moninkertaisten postilähetysten välttämiseksi suoritettavaa tietojenkäsittelyä varten, jos henkilötunnus jo on luovutuksensaajan käytettävissä.
- **pykälän 4 momentin** mukaan henkilötunnusta ei tule merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin
- **laki henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä** (1054/2018) sisältää yleisäännöksen henkilötunnuksen käsittelystä
- muualla lainsäädännössä on runsaasti henkilötunnuksen käsittelyä koskevaa erityissääntelyä (esim. poliisitoimi)

Syntymäaika, ikä

- Henkilötunnusta **hyödynnetään yhteiskunnassa laajasti** myös syntymäaikaa ja ikää koskevien tietojen lähteenä.
- Moni yksityisen/julkisen sektorin organisaatio ja niiden käyttämä tietojärjestelmä lukee henkilön syntymäajan ja sukupuolen suoraan henkilötunnuksesta
  - ✓ Esim. Puolustusvoimat **määrää** miespuoliset Suomen kansalaiset vuosittain osallistumaan kutsuntoihin **automaattisesti henkilötunnuksesta luettavan sukupuolitiedon perusteella**

Henkilötunnusjärjestelmää täydentävät tunnusjärjestelmät

- Henkilötunnuksen kaltaisia keino tunnukkaita tai muita tilapäisiä tunnistaita annetaan sekä julkisella että yksityisellä sektorilla erityisesti niille, joille ei anneta henkilötunnusta, väliaikaisesti siihen saakka, kunnes henkilö saa henkilötunnuksen tai jos henkilötunnus selviää vasta myöhemmin, mikäli henkilö ei pysty sitä osoittamaan
- Keino(henkilö)tunnukset – testi ja keino tunnuksen käyttöön
  - ✓ keino tunnuksista ei ole olemassa valtakunnallista keskitettyä rekisteriä, vaan viranomaiset luovat niitä täysin itsenäisesti omia järjestelmiään varten ja niissä käytetyt tunnuukset voivat olla päällekkäisiä
- Useilla yksityisen ja julkisen sektorin organisaatioilla on käytössään muita organisaatiokohtaisia yksilöiviä tunnistaita - tietyn henkilön yksiselitteinen yksilöinti kyseisen organisaation toiminnassa ja tietojärjestelmissä
- **Asianosaisista**
  - Työeläkevakuuttajat
  - KELA
  - Verohallinto
  - SoTe sektori
  - Opetustoimiala (OID-tunnus, oppijanumero/oppijanumerorekisteri)

HETU:n muuttamisesta

- Henkilötunnuksen muuttamisen perusteista säädetään puolestaan pykälän 2 momentissa (VTJ-laki).
- **Momentin 1 ja 2 kohdan** mukaan henkilötunnus voidaan muuttaa (*käytännössä harvinaista ja niiden perusteella on muutettu käytännössä vain yksittäisiä henkilötunnuksia vuosittain*)
  - 1) muuttaminen on ehdottoman välttämätöntä henkilön suojelemiseksi sellaisissa tilanteissa, joissa hänen terveyteensä tai turvallisuuteensa kohdistuu ilmeinen ja pysyvä uhka
  - 2) muu kuin henkilötunnuksen haltija on toistuvasti väärinkäyttänyt tunnusta ja käytöstä on aiheutunut merkittävää taloudellista tai 11 muuta haittaa tunnuksen oikealle haltijalle ja henkilötunnuksen muuttamisella voidaan tosiasiallisesti estää väärinkäytön haitallisten seurausten jatkuminen
- **2 momentin 3 kohdan** mukaan henkilötunnus voidaan muuttaa, jos henkilö on transseksuaalin **sukupuolen vahvistamisesta** annetun lain (563/2002) mukaisesti vahvistettu vastakkaiseen sukupuoleen kuuluvaksi
  - ✓ myönnetään uusi henkilötunnus, jonka yksilönumero vastaa hänen vahvistettua sukupuoltaan
  - ✓ 1.3.2010 alkaen väestötietojärjestelmään on tehty erillinen merkintä sukupuolen vahvistamisesta (tietojen luovutuksessa nämä erityisiin henkilötietoihin kuuluvat tapaukset voidaan erotella muista syistä tehdyistä henkilötunnuksen korjaamisista ja muuttamisista)
  - ✓ sukupuolen vahvistamisten määrä on noussut tasaisesti vuosittain ja vuonna 2020 sukupuolen vahvistukseen perustuneita henkilötunnuksen muuttamisia tehtiin yhteensä 193 kappaletta

lisäksi

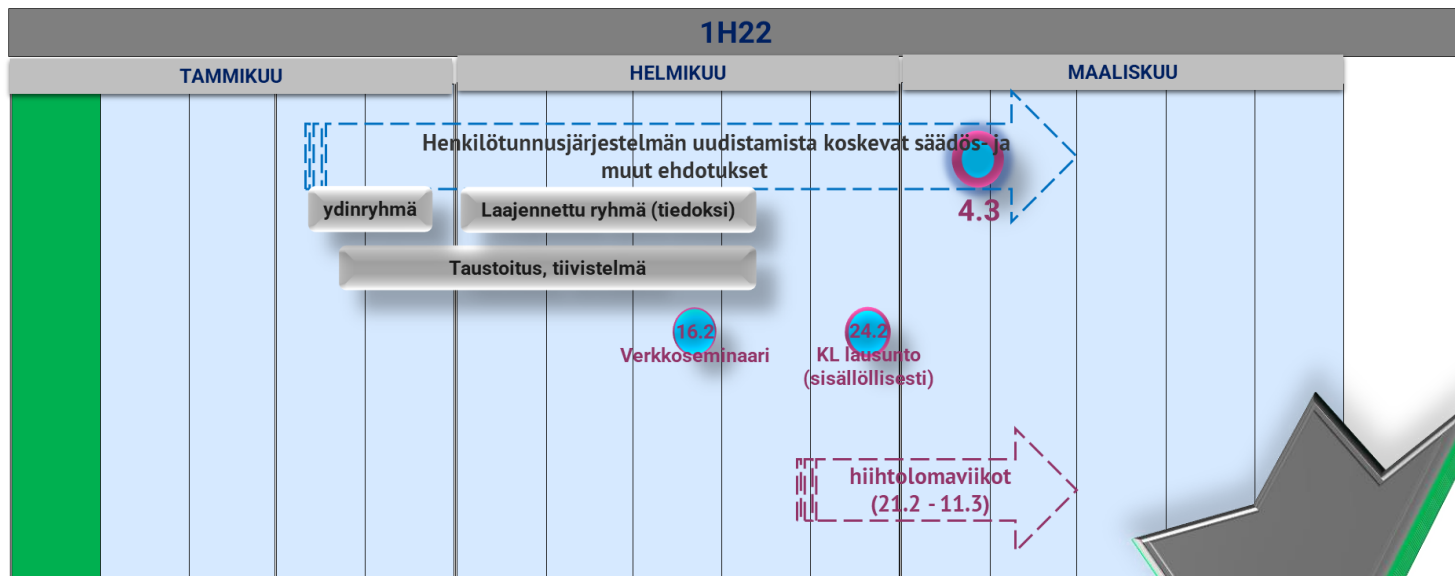

Digitaalisen henkilöllisyyden uudistuksen infotilaisuus

Tervetuloa digitaalisen henkilöllisyyden uudistamisen infotilaisuuteen **3.3.2022 klo 9-10**. Infotilaisuudessa kerromme Digitaalisen henkilöllisyyden hankkeen tuoreet kuulumiset Digi- ja väestötietovirastossa tehtävän kehitystyön osalta. Tavoitteena on tarjota kaikille yhdenvertainen mahdollisuus osoittaa henkilöllisyytensä sekä sähköisessä että käyntiasioinnissa. Hankkeessa kehitetään passin ja henkilökortin rinnalle täysin digitaalinen henkilöllisyystodistus. Samalla kehitetään henkilöllisyyden osoittamisen ratkaisu ulkomaalaisille sähköiseen asiointiin. Uudistusta tehdään osana valtiovarainministeriön Digitaalisen henkilöllisyyden kehittämisen ohjelmaa, joka kuuluu hallitusohjelmaan. Hankkeessa ovat mukana valtiovarainministeriö, Poliisihallitus ja Digi- ja väestötietovirasto.

Tilaisuuteen ovat tervetulleita sekä julkisen hallinnon että yksityisen sektorin edustajat.

Q&A -
kysymysten-vastausten
käsittely

KL pyytää "näkemystä", havaintoja, kommentteja rikastaaksemme ymmärrystämme asiassa ja huomioidaksemme ne lausunnossamme (kuntakentän laajempi näkemys huomioituna)

Arvolupaus – n. 2 viikkoa aikaisemmin sisällöllisesti tiedoksi (24.2 KL lausunto)

PERUSKYSYMYS: *Tuleeko aiheutumaan järjestelmien keskinäisiin vuorovaikutuksiin ongelmia ja kuinka niitä tulisi hallita?*

Käyttäjänäkemykset – *toiminnantaso – epämukavuusalue (!)*
– *kunnan arjen tilanteet mihin muutos vaikuttaa (välittömät, välilliset) esim. ihmisten kanssa asiointi, maahanmuuttopalvelut, etärekisteröinti*

Kommentointia & Palautetta

1. Xxx
2. Yyy
3. Zzz

Q & A

www.kuntaliitto.fi